

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Д.В. Голобородько, С.А. Рижкова

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ
ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Методичні рекомендації

**м. Дніпро
2019**

*Рекомендовано науково-методичною
радою Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(протокол № 6 від 08.02.2019)*

Авторський колектив: *Голобородько Д.В.* – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності; *Рижкова С.А.* – старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Очеретяний М.А. – начальник управління превентивної діяльності ГУНП в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук, полковник поліції;

Донський В.В. – начальник відділу правового забезпечення ГУНП в Дніпропетровській області, кандидат юридичних наук.

Голобородько Д. В.

Г61 Забезпечення публічного порядку органами Національної поліції під час проведення виборів Президента України : методичні рекомендації / Д. В. Голобородько, С. А. Рижкова. – Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2019. – 38 с.

Висвітлено методику дій поліцейських при виконанні службових обов'язків із забезпечення публічного порядку під час проведення виборів Президента України.

Для поліцейських територіальних органів (підрозділів) Національної поліції, викладачів, ад'юнктів, курсантів вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання та всіх, хто цікавиться правовим забезпеченням виборчого процесу.

УДК 324.074.1-057.341:351.74](477)(07)

© Д.В. Голобородько,
С.А. Рижкова, 2019

© ДДУВС, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Організаційно-правові засади діяльності поліції під час проведення виборів Президента України	6
1.1. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення	9
1.2. Транспортування виборчої документації	20
1.3. Взяття приміщень виборчих дільниць під охорону.....	22
1.4. Охорона виборчих дільниць у день голосування	24
1.5. Взаємодія з міжнародними спостерігачами	26
1.6. Реалізація виборчих прав працівником поліції	28
2. Основні алгоритми дій поліції під час охорони виборчих комісій та на виборчих дільницях під час проведення виборів Президента України	29
Список використаних джерел	38

ВСТУП

Відповідно до Конституції, Україна є демократичною державою. Передусім це означає, що носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні є народ.

Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина (ст. 102 Конституції України).

Президент України обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю березня п'ятого року повноважень Президента України (ст. 103 Конституції України).

Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Право голосу на виборах і референдумах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років.

Не мають права голосу громадяни, яких визнано судом недієздатними (Конституція України).

Відповідно до постанови Верховної Ради України від 26.11.2018 № 2631, чергові вибори Президента України призначено на 31 березня 2019 року.

Право голосу на виборах мають громадяни України, які на день їх проведення досягли вісімнадцяти років. Не мають права голосу громадяни, яких судом визнано недієздатними.

Вибори Президента України є рівними: громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах.

Участь громадян України у виборах Президента України є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у виборах.

Вибори Президента України є вільними. Виборцям забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні.

Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, забороняється.

Будь-які прямі або непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками забороняються. Не допускаються обмеження щодо участі громадян у виборчому процесі, крім обмежень, передбачених Конституцією України та цим Законом.

Поліція як державний орган виконавчої влади не бере участі в будь-яких виборчих процедурах.

Натомість її особлива функція в цей час – забезпечення умов перебігу всього виборчого процесу відповідно до законодавства України.

Поліція має забезпечувати публічну безпеку і порядок, запобігати порушенням законодавства, охороняти виборчі права громадян України.

Разом з тим, у разі вчинення порушень, працівники поліції мусять вчасно їх виявляти, припиняти, розслідувати і розкривати, усувати їх наслідки в межах своєї компетенції.

Слід пам'ятати, що в діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками (ст. 7 ЗУ "Про Національну поліцію").

Накази, розпорядження та доручення вищих органів, керівників, посадових та службових осіб, службова, політична, економічна або інша доцільність не можуть бути підставою для порушення поліцейським Конституції України та законів України. (ст. 8 ЗУ "Про Національну поліцію").

Одним з основоположних принципів діяльності Національної поліції є принцип політичної нейтральності. Відповідно до нього, поліція забезпечує захист прав та свобод людини незалежно від політичних переконань та партійної належності.

Поліція у своїй діяльності є незалежною від рішень, заяв чи позицій політичних партій та громадських об'єднань.

Поліцейський не може бути членом політичної партії. (ч. 4 ст. 61 ЗУ "Про Національну поліцію").

В органах і підрозділах поліції заборонено використовувати будь-які предмети, на яких зображена

символіка політичних партій, та провадити політичну діяльність.

Поліцейським заборонено висловлювати особисте ставлення до діяльності політичних партій під час виконання службових повноважень, а також використовувати службові повноваження у політичних цілях (ст. 10 ЗУ "Про Національну поліцію").

Забезпечення нормального перебігу виборчого процесу поліцейськими ґрунтується на чіткому дотриманні Конституції України, ЗУ "Про Національну поліцію", ЗУ "Про вибори Президента України", Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення тощо.

На всіх етапах виборчого процесу спрямованість діяльності поліції визначається статтею 2 ЗУ "Про Національну поліцію", згідно з якою основним завданням поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;

4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Основні завдання поліції під час здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення:

- охорона виборчої документації;
- охорона громадського порядку та громадської безпеки;
- негайне реагування на надзвичайні події;
- супроводження виборчої документації;
- виявлення та документування порушень законодавства про вибори.

Разом з тим, компетенція поліції розширюється та набуває особливих рис, оскільки до їхніх звичайних завдань і повноважень додаються ще й спеціальні, пов'язані саме з проведенням виборів.

У зв'язку з цим необхідно чітко враховувати особливості повноважень поліції на конкретних етапах виборчого процесу.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Органи виконавчої влади, у тому числі правоохоронні органи (Національна поліція) організують свою роботу під час виборчого процесу, в тому числі у вихідні дні та в день голосування, таким чином, щоб забезпечити прийом і розгляд документів щодо підготовки та проведення виборів Президента України, позовних заяв, скарг та звернень виборчих комісій у строки та спосіб, установлені законом.

Відповідно до положень ст. 57 ЗУ "Про вибори Президента України" передвиборна агітація розпочинається кандидатом на пост Президента України наступного дня після дня його реєстрації Центральною виборчою комісією і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.

Ведення передвиборної агітації до початку і після закінчення встановлених у цій статті строків забороняється.

Агітація перед повторним голосуванням розпочинається з дня, наступного після призначення повторного голосування, і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем повторного голосування.

Відповідно до ч. 17 ст. 64 ЗУ "Про вибори Президента України" передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів чи дню повторного голосування, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, тобто о 24 годині **29 березня 2019 року**.

Тому з цього часу працівники поліції, у межах своєї компетенції, мають припинити проведення агітаційних заходів, розповсюдження передвиборних агітаційних матеріалів, листівок, плакатів, інших друкованих видань, у яких

розміщено передвиборні матеріали, публічні заклики голосувати "за" або "проти" кандидатів в Президенти України.

При цьому необхідно пам'ятати, передвиборна агітація - це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за кандидатів. (стаття 54 Закону "Про місцеві вибори").

Передвиборна агітація - це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата на пост Президента України. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-якій формі та будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

Поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підризу її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняється.

Громадяни України мають право вільно і всебічно обговорювати передвиборні програми кандидатів на пост Президента України, політичні, ділові та особисті якості кандидатів, вести агітацію за або проти кандидатів.

До передвиборної агітації не відносяться офіційні повідомлення в період виборчого процесу (без коментарів, які можуть мати агітаційний характер, а також відео-, аудіозаписів, кінозйомок, фотоілюстрацій) про дії кандидатів на пост Президента України, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень, передбачених Конституцією України або законами України.

Передвиборна агітація здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів та коштів виборчих фондів кандидатів на пост Президента України.

Передвиборна агітація за рахунок коштів Державного бюджету України, що виділяються на підготовку і проведення виборів, здійснюється з додержанням принципу рівних умов надання кандидатам на пост Президента України однакових друкованих площ у друкованих засобах масової інформації та ефірного часу на радіо і телебаченні.

Кандидат на пост Президента України, зареєстрований Центральною виборчою комісією, має право на договірній основі за рахунок коштів виборчого фонду орендувати будинки і приміщення усіх форм власності для проведення зборів, мітингів, дебатів, дискусій та інших публічних заходів передвиборної агітації.

У разі якщо будинок (приміщення) незалежно від форми власності було надано для проведення передвиборного публічного заходу чи передвиборної агітації за одного кандидата на пост Президента України, власник (володар, користувач) цього будинку (приміщення) не має права відмовити в його наданні на тих же умовах іншому кандидату на пост Президента України. Зазначена вимога не стосується приміщень, що

перебувають у власності чи постійному користуванні партій - суб'єктів виборчого процесу.

Будинки (приміщення) державної або комунальної форми власності надаються для проведення передвиборного публічного заходу чи передвиборної агітації без проведення конкурсу.

Юридичні та фізичні особи - розповсюджувачі зовнішньої реклами, які надають рекламні засоби (носії зовнішньої реклами) для розміщення агітаційних матеріалів (політичної реклами), повинні забезпечити рівний доступ та рівні умови для кандидатів на пост Президента України.

На етапі передвиборчої агітації можуть відбуватися різноманітні масові заходи передвиборної агітації – пікети, мітинги тощо.

Згідно зі статтею 39 Конституції України громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання правопорушенням, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

Відтак важливості набувають ті функції поліції, котрі забезпечують умови реалізації, з одного боку, зазначених конституційних прав громадян України, а з іншого – можливих судових рішень щодо їх обмежень відповідно до чинного законодавства України. Не менш важливим є забезпечення охорони громадського порядку, публічної безпеки при проведенні масових заходів передвиборної агітації, недопущення масових заворушень, хуліганських дій; дій, що загрожують громадському порядку тощо.

Слід пам'ятати, що Кримінальним кодексом України (ККУ) встановлено кримінальну відповідальність за терористичний акт (ст. 258 КК України), групове порушення громадського порядку (ст. 293 КК України), масові заворушення (ст. 294 КК України), заклики до вчинення дій, які загрожують громадському порядку (ст. 295 КК України), хуліганство (ст. 296 КК України), опір працівникові правоохоронного органу під час виконання ним службових обов'язків (ст. 342 КК України). У випадку вчинення цих протиправних діянь працівники правоохоронних органів повинні у встановленому законом порядку вжити заходів щодо їх негайного припинення, встановлення осіб, які їх вчинили, та вжити заходів для притягнення таких осіб до відповідальності.

Працівники поліції повинні пам'ятати, що відповідно до ст. 157 Кримінального кодексу України, **перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права, перешкоджання діяльності суб'єкта виборчого процесу** (тобто кандидата у Президенти України, виборця, виборчої комісії, офіційного спостерігача) чи члена виборчої

комісії, поєднане з підкупом, обманом або примушуванням, є кримінальне правопорушення і тягне кримінальну відповідальність. Таким чином, підкуп виборця (надання грошей, товарів або інших цінностей за голосування за певного кандидата або партію на виборах) чи члена виборчої комісії, примушування виборця голосувати за або не голосувати за певного кандидата або партію (наприклад, під загрозою звільнення з роботи тощо) містить ознаки правопорушення, передбаченого ст. 157 Кримінального кодексу України. У разі виявлення ознак зазначеного правопорушення працівник поліції повинен вжити заходів щодо його припинення та забезпечення притягнення особи, яка його вчинила, до кримінальної відповідальності в установленому порядку.

Працівник поліції також повинен пам'ятати, що за порушення встановленого порядку здійснення передвиборної агітації в окремих випадках передбачено адміністративну відповідальність.

1.1. Адміністративна відповідальність за правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення

Глава 15-А Кодексу України про адміністративні правопорушення містить 14 статей, що стосуються порушення виборчого законодавства. Але тільки 8 з них, є підвідомчими органам Національної поліції щодо складання протоколів, розгляд справ здійснюється районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями) (ст. 221 КУпАП).

Більшість складів правопорушень глави 15-А КУпАП є бланкетними та відсилають нас до низки окремих нормативно-правових актів, що саме й встановлюють порядок та особливості проведення виборчого процесу в Україні та референдуму.

Працівники поліції безпосередньо складатимуть протоколи у разі залучення їх до охорони громадського порядку під час проведення виборів за наступними складами правопорушень.

Стаття 212-10 КУпАП. Порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму

Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена законом, проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом чи в місцях, що заборонені законом, здійснення передвиборної агітації у формах і засобах, що суперечать Конституції або законам України, або інше порушення встановлених законом обмежень щодо ведення передвиборної агітації, крім випадків, передбачених статтями 212-9, 212-13 та 212-14 цього Кодексу, а так само агітація в день проведення референдуму -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових

осіб - від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття/ частина	Об'єктивна сторона (протиправне діяння)	Санкції (види стягнень)	Орган, що уповноважений розглядати справу (ст.ст.118-222 КУпАП)	Строки розгляду справи (ст.277 КУпАП)	Відповідальність неповно- літніх (ст.13 КУпАП)	Відповідальність військовослужбовців (ст.15 КУпАП)
Одна частина	Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена законом, проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом чи в місцях, що заборонені законом, здійснення передвиборної агітації у формах і засобами, що суперечать Конституції або законам України, або інше порушення встановлених законом обмежень щодо ведення передвиборної агітації, крім випадків, передбачених статтями 212-9, 212-13 та 212-14 КУпАП, а так само агітація в день проведення референдуму	Накладення штрафу на громадян від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) (ст. 221 КУпАП)	Протягом трьох діб	Заходи впливу у ст. 24-1 КУпАП	За дисциплінарним статутом

Об'єктом правопорушення за ст. 212-10 КУпАП є суспільні відносини у сфері охорони конституційного ладу України та у сфері виборчого процесу.

Об'єктивна сторона правопорушення характеризується діяннями спрямованими на порушення порядку здійснення передвиборної агітації, проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом чи в місцях, що заборонені законом, здійснення передвиборної агітації у формах і засобами, що суперечать Конституції або законам України, або інші порушення встановлених законом обмежень щодо ведення передвиборної агітації.

Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена законом.

Передвиборна агітація - це здійснення будь-якої діяльності з метою спонукання виборців голосувати за або не голосувати за певного кандидата. Передвиборна агітація може здійснюватися у будь-якій формі та будь-якими засобами, що не суперечать Конституції України та законам України.

До передвиборної агітації не відносяться офіційні повідомлення в період виборчого процесу (без коментарів, які можуть мати агітаційний характер, а також відео-, аудіозаписів, кінозйомок, фотоілюстрацій) про дії кандидатів на пост Президента України, пов'язані з виконанням ними посадових (службових) повноважень, передбачених Конституцією України або законами України.

Політична реклама - це розміщення або поширення матеріалів передвиборної агітації за допомогою рекламних засобів. До політичної реклами належить також використання символіки або логотипів партій - суб'єктів виборчого процесу, а так само повідомлення про підтримку партією - суб'єктом виборчого процесу або кандидатом у депутати видовищних чи інших публічних заходів або привернення уваги до участі у таких заходах партії - суб'єкта виборчого процесу чи певного кандидата у депутати. Реклама друкованих видань (газет, журналів, книг), інших товарів та послуг з використанням прізвищ чи зображень (портретів) кандидатів, назв чи символіки партій - суб'єктів виборчого процесу також є політичною рекламою.

Законодавством України забороняється брати участь у передвиборчій агітації, під час виборів Президента України, таким категоріям осіб:

– особам, які не є громадянами України;

– у робочий час, посадовим і службовим особам органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів і судів (крім випадків, коли відповідна особа є кандидатом на пост Президента України);

– членам виборчих комісій під час виконання обов'язків членів виборчих комісій на строк здійснення повноважень;

Проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом.

Передвиборна агітація розпочинається кандидатом на пост Президента України наступного дня після дня його реєстрації Центральною виборчою комісією і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем виборів.

Агітація перед повторним голосуванням розпочинається з дня, наступного після призначення повторного голосування, і закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем повторного голосування.

Державним та комунальним засобам масової інформації, їх посадовим та службовим особам і творчим працівникам під час виборчого процесу у своїх матеріалах і передачах, забороняється агітувати за або проти кандидатів на пост Президента України, оцінювати їхні передвиборні програми або віддавати їм перевагу в будь-якій формі. У разі порушення ними цієї вимоги за поданням Центральної виборчої комісії або відповідної окружної виборчої комісії діяльність цих засобів масової інформації за рішенням суду може бути тимчасово припинена.

Передвиборна агітація закінчується о 24 годині останньої п'ятниці перед днем голосування.

Передвиборна агітація напередодні дня голосування та в день голосування забороняється. Забороняється оприлюднення в день виборів результатів опитування виборців щодо їх волевиявлення під час голосування до його закінчення.

У військових частинах (формуваннях) та в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах передвиборна агітація обмежується. Відвідання військових частин (формувань) та установ виконання покарань і слідчих ізоляторів окремими кандидатами на пост Президента України чи їх довіреними особами забороняється.

Проведення передвиборної агітації в місцях, що заборонені законом.

Забороняється:

– використання приміщень органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування для проведення заходів передвиборної агітації;

– розміщення друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, політичної реклами та повідомлень про перебіг виборчого процесу на пам'ятках архітектури, а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху;

– розміщення агітаційних матеріалів та політичної реклами на будинках і в приміщеннях органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної та комунальної форми власності.

Здійснення передвиборної агітації у формах і засобах, що суперечать Конституції або законам України.

Передвиборна агітація може проводитися у таких формах:

- 1) проведення зборів громадян, інших зустрічей з виборцями;
- 2) проведення мітингів, походів, демонстрацій, пікетів;
- 3) проведення публічних дебатів, дискусій, "круглих столів", прес-конференцій стосовно положень передвиборних програм та політичної діяльності партій - суб'єктів виборчого процесу чи політичної діяльності кандидатів на пост Президента України;
- 4) оприлюднення в друкованих та аудіовізуальних (електронних) засобах масової інформації політичної реклами, виступів, інтерв'ю, нарисів, відеофільмів, аудіо- та відеокліпів, інших публікацій та повідомлень;
- 5) розповсюдження виборчих листівок, плакатів та інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали передвиборної агітації;
- 6) розміщення друкованих агітаційних матеріалів чи політичної реклами на носіях зовнішньої реклами;
- 7) проведення концертів, вистав, спортивних змагань, демонстрації фільмів та телепередач чи інших публічних заходів за підтримки партії -

суб'єкта виборчого процесу чи кандидата на пост Президента України, а також оприлюднення інформації про таку підтримку;

8) публічні заклики голосувати за або не голосувати за кандидата на пост Президента України або публічні оцінки діяльності кандидата на пост Президента України;

9) встановлення агітаційних наметів;

Перелік цих форм не є вичерпним, однак передвиборна агітація має здійснюватись у формах, що не суперечать Конституції та законам України.

Під час проведення виборчої агітації **категорично забороняється:**

– поширення у будь-якій формі матеріалів, що містять заклики до ліквідації незалежності України, зміни конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підризу її безпеки, незаконного захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства та розпалювання міжетнічної, расової, національної, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;

– розповсюдження завідомо неправдивих відомостей про кандидата на пост Президента України;

– проводити передвиборну агітацію, що супроводжується наданням виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей. Така передвиборна агітація або надання виборцям грошей чи безоплатно або на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати чи не голосувати за певного кандидата або згадуванням його імені, вважається підкупом виборців;

– укладення з виборцями за рахунок коштів виборчого фонду оплатних договорів на проведення передвиборної агітації;

– переривати передачі передвиборних програм кандидатів на пост Президента України рекламою товарів, робіт, послуг та іншими повідомленнями;

– розміщення політичної реклами в одному блоці з комерційною чи соціальною рекламою, або використання комерційної чи соціальної реклами для здійснення передвиборної агітації у будь-якій формі;

– проведення передвиборної агітації в зарубіжних засобах масової інформації, що діють на території України;

– засобам масової інформації усіх форм власності, що діють на території України, забороняється протягом останніх двох днів перед днем виборів та днем повторного голосування поширювати інформацію про результати опитувань громадської думки щодо кандидатів на пост Президента України;

– кандидатам на пост Президента України, які займають посади, у тому числі за сумісництвом, в органах виконавчої влади, органах влади Автономної Республіки Крим та органах місцевого самоврядування, на державних, комунальних підприємствах, у закладах, установах, організаціях,

військових частинах (формуваннях), забороняється залучати для передвиборної агітації або використовувати для будь-якої роботи, пов'язаної з проведенням передвиборної агітації, підлеглих їм осіб, службовий транспорт, зв'язок, устаткування, приміщення, інші об'єкти та ресурси за місцем роботи, а також використовувати службові чи виробничі наради, збори колективу для проведення передвиборної агітації;

– виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, та замовника відповідних матеріалів;

– публікація агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, розповсюдження виборчих листівок, розклеювання виборчих плакатів, публічні заклики голосувати за чи проти кандидатів на пост Президента України та розповсюдження політичної реклами з часу припинення передвиборної агітації забороняється. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів чи дню повторного голосування, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування;

– оприлюднення в день виборів результатів опитування виборців щодо їх волевиявлення під час голосування до його закінчення.

Необхідно звернути увагу на закріплену законодавством кримінальну відповідальність за злочини проти виборчих прав громадян (розділ V Кримінального кодексу України).

Так, ст. 158-1 КК України встановлює кримінальну відповідальність за незаконне використання виборчого бюлетеня (зокрема викрадення, приховування бюлетеня, надання виборцю заповненого бюлетеня), голосування виборцем, учасником референдуму більше ніж один раз.

В свою чергу, ст. 160 КК України передбачає кримінальну відповідальність за підкуп виборця. Так визнаються кримінально-караними дії особи, спрямовані на:

– прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем, учасником референдуму для себе чи третьої особи неправомірної вигоди за вчинення чи невчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права або права голосу (відмова від участі в голосуванні, голосування на виборчій дільниці (дільниці референдуму) більше одного разу, голосування за окремого кандидата на виборах або відмова від такого голосування, передання виборчого бюлетеня (бюлетеня для голосування на референдумі) іншій особі), незалежно від фактичного волевиявлення особи та результатів голосування;

– пропозиція, обіцянка або надання виборцю чи учаснику референдуму неправомірної вигоди за вчинення або не вчинення будь-яких дій, пов'язаних з безпосередньою реалізацією ним свого виборчого права чи права на участь у референдумі (відмова від участі в голосуванні, голосування

на виборчій дільниці (дільниці референдуму) більше одного разу, голосування за окремого кандидата на виборах, кандидатів від політичної партії, місцевої організації політичної партії або відмова від такого голосування, передача виборчого бюлетеня іншій особі);

– здійснення передвиборної агітації (агітації референдуму) шляхом надання підприємствам, установам, організаціям неправомірної вигоди або надання безоплатно товарів (крім товарів, що містять візуальні зображення найменування, символіки, прапора політичної партії, вартість яких не перевищує розміру, встановленого законодавством), робіт, послуг.

Для кваліфікації злочину, під неправомірною вигодою слід розуміти кошти чи інше майно, переваги, пільги, послуги або нематеріальні активи, вартість яких перевищує три відсотки розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, які пропонують, обіцяють, надають чи одержують без законних на те підстав.

Суб'єктом цього правопорушення є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.

Протокол про це правопорушення мають право складати уповноважені посадові особи Національної поліції (ст. 255 КУпАП).

Справи про правопорушення, передбачені цією статтею, розглядаються судьями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ст. 221 КУпАП) за місцем вчинення правопорушення (ст. 276 КУпАП) протягом трьох днів (ст. 277 КУпАП).

Стаття 212-13 КУпАП. Виготовлення або розповсюдження друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск

Виготовлення або замовлення виготовлення під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно, -

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від п'ятдесяти до сімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Розповсюдження (рознесення, вивішування, роздавання) під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно, а так само організація такого розповсюдження - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від трьох до п'яти

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб - від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття/ частина	Об'єктивна сторона (протиправне діяння)	Санкції (види стягнень)	Орган, що уповнова- жений роз- глядати справу (ст.ст.118- 222 КУпАП)	Строки розгляду справи (ст.277 КУпАП)	Відпові- дальність неповно- літніх (ст.13 КУпАП)	Відпові- дальність військово- службов- ців (ст.15 КУпАП)
Ч.1	Виготовлення або замовлення виготовлення під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборчої агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно	Накладення штрафу на громадян від 10 до 30 н.м.д.г. і на посадових осіб - від 50 до 70 н.м.д.г.	Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді) (ст. 221 КУпАП)	Протягом трьох діб	Заходи впливу ст. 24-1 КУпАП	За дисциплінарним статутом
Ч.2	Розповсюдження (рознесення, вивішування, роздавання) під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборчої агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно, а так само організація такого розповсюдження	Накладення штрафу на громадян від 3 до 5 н.м.д.г. і на посадових осіб - від 20 до 30 н.м.д.г.				

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони конституційного ладу України та виборчого процесу.

Об'єктивна сторона цього правопорушення полягає в замовленні, виготовленні, розповсюдженні під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборчої агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно.

Кандидат на пост Президента України може на власний розсуд виготовляти матеріали передвиборчої агітації за рахунок і в межах коштів свого виборчого фонду. Партія, яка висунула кандидата, може виготовляти друкований матеріал передвиборчої агітації кандидата з використанням обладнання, що їй належить. Кандидат на пост Президента України може у такий же спосіб виготовляти матеріали своєї передвиборчої агітації.

Відомості, що містяться у цих матеріалах, повинні відповідати вимогам закону.

Друковані матеріали передвиборної агітації повинні містити відомості про установу, що здійснила друк, або вказівку, що друк здійснено з використанням обладнання відповідно кандидата на пост Президента України або партії, яка висунула кандидата на пост Президента України, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, та замовника відповідних матеріалів.

Забороняється виготовлення та розповсюдження друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, що не містять відомостей про установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, та замовника відповідних матеріалів.

Розповсюдження, відповідно до диспозиції ст. 212-13 КУпАП, може здійснюватися у трьох формах:

- рознесення,
- вивішування,
- роздавання.

Під цими діями слід розуміти:

рознесення – доставка друкованих матеріалів у певні місця (квартири, будинки, офіси, поштові скриньки та ін.);

вивішування – розміщення друкованих матеріалів у певних місцях для загального огляду (спеціальні тимчасові і стаціонарні конструкції, зовнішні поверхні будинків, споруд, елементи вуличного обладнання, дорожнє обладнання та ін.);

роздавання – вручення безпосередньо в руки певним особам (на зборах, мітингах, на вулицях, біля станцій метро, в підземних переходах та ін.).

У випадку розповсюдження у день голосування агітаційних матеріалів без зазначення відомостей про установу, яка здійснила друк, їх тираж, інформації про відповідальну за випуск та особу замовника, такі дії слід кваліфікувати відразу за двома статтями КУпАП: ст. 212-10 КУпАП (за агітацію в день виборів) та ст. 212-13 (за виготовлення агітаційних матеріалів без зазначення необхідних відомостей).

Пам'ятайте, що за кожне адміністративне правопорушення складається окремий протокол. Агітаційні матеріали обов'язково вилучаються до розгляду справи.

Суб'єктами цього правопорушення може бути як громадяни, так і

посадові особи.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.

Протокол про це правопорушення мають право складати уповноважені посадові особи Національної поліції (ст. 255 КУпАП).

Справи про правопорушення, передбачені цією статтею, розглядаються суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ст. 221

КУпАП) за місцем вчинення правопорушення (ст. 276 КУпАП) протягом трьох днів (ст. 277 КУпАП).

Стаття 212-14 КУпАП. Порухення порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях

Порухення встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях громадянином -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Порухення встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи матеріалів політичної реклами підприємствами - розповсюджувачами реклами -

тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття/частина	Об'єктивна сторона (протиправне діяння)	Санкції (види стягнень)	Орган, що уповноважений розглядати справу (ст.ст.118-222 КУпАП)	Строки розгляду справи (ст.277 КУпАП)	Відповідальність неповнолітніх (ст.13 КУпАП)	Відповідальність військовослужбовців (ст.15 КУпАП)
Ч.1	Порухення встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях громадянином	Накладення штрафу від 5 до 10 н.м.д.г.	Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні і суди (судді) (ст. 221 КУпАП)	Протягом трьох діб	Заходи впливу ст. 24-1 КУпАП	За дисциплінарним статутом
Ч.2	Порухення встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи матеріалів політичної реклами підприємствами - розповсюджувачами реклами	Накладення штрафу на посадових осіб від 100 до 200 н.м.д.г.				

Об'єктом цього правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони конституційного ладу України та виборчого процесу.

Об'єктивна сторона цього правопорушення полягає в порушенні встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами.

Місцеві органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування не пізніше як за дев'яносто днів до

дня виборів відводять місця та обладнують стенди, дошки оголошень у людних місцях для розміщення матеріалів передвиборної агітації.

Забороняється розміщення друкованих передвиборних агітаційних матеріалів, політичної реклами та повідомлень про перебіг виборчого процесу на пам'ятках архітектури, об'єктах культурної спадщини а також у місцях, де вони перешкоджають безпеці дорожнього руху.

Розміщення агітаційних матеріалів у місцях не відведених органами місцевого самоврядування (наприклад стіни будинків, паркани, стовпи, зупинки тощо) слід кваліфікувати за ст. 152 КУпАП.

Забороняється розміщення агітаційних матеріалів та політичної реклами на будинках і в приміщеннях органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій державної та комунальної форми власності.

Публікація агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, розповсюдження виборчих листівок, розклеювання виборчих плакатів, публічні заклики голосувати за чи проти кандидатів на пост Президента України та розповсюдження політичної реклами з часу припинення передвиборної агітації забороняється.

Юридичні та фізичні особи - розповсюджувачі зовнішньої реклами, які надають рекламні засоби (носії зовнішньої реклами) для розміщення агітаційних матеріалів (політичної реклами), повинні забезпечити рівний доступ та рівні умови для кандидатів на пост Президента України.

З часу припинення передвиборної агітації забороняються проведення агітаційних заходів, розповсюдження передвиборних агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, демонстрація агітаційних фільмів чи кліпів, розповсюдження виборчих листівок, плакатів, інших друкованих агітаційних матеріалів чи друкованих видань, в яких розміщено матеріали передвиборної агітації, публічні заклики голосувати за чи не голосувати за партії - суб'єкти виборчого процесу, кандидатів у депутати в одномандатному окрузі або публічна оцінка діяльності цих партій чи кандидатів у депутати.

Публікація агітаційних матеріалів у засобах масової інформації, розповсюдження виборчих листівок, розклеювання виборчих плакатів, публічні заклики голосувати за чи проти кандидатів на пост Президента України та розповсюдження політичної реклами з часу припинення передвиборної агітації забороняється. Передвиборні агітаційні матеріали знімаються з 24 години останньої п'ятниці, що передує дню виборів чи дню повторного голосування, відповідними службами місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.

Суб'єктами цього правопорушення може бути як громадяни (ч. 1 ст. 212-14 КУпАП) так і посадові особи (ч. 2 ст. 212-1 КУпАП).

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується наявністю вини у формі умислу.

Протокол про це правопорушення мають право складати уповноважені посадові особи Національної поліції (ст. 255 КУпАП).

Справи про правопорушення, передбачені цією статтею, розглядаються суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (ст. 221 КУпАП) за місцем вчинення правопорушення (ст. 276 КУпАП) протягом трьох днів (ст. 277 КУпАП).

1.2. Транспортування виборчої документації

Члени дільничної виборчої комісії транспортують отримані виборчі бюлетені до приміщення дільничної виборчої комісії у супроводі поліцейського, на якого покладається обов'язок охорони (ч. 9 ст. 73 ЗУ "Про вибори Президента України").

Дільнична виборча комісія на своєму засіданні складає протокол про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці за формою, встановленою Центральною виборчою комісією. Транспортування протоколів дільничних виборчих комісій про підрахунок голосів виборців, здійснюється головою дільничної виборчої комісії або заступником голови та іншими двома членами цієї комісії під охороною у супроводі поліцейських, а в разі необхідності, за зверненням Центральної виборчої комісії, - співробітників Служби безпеки України.

Інші члени дільничної виборчої комісії, кандидати, довірені особи, офіційні спостерігачі за їх бажанням можуть також супроводжувати транспортування таких документів. Супроводження таких документів іншими особами забороняється. Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією.

Крім того, відповідно до приписів ч. 6 ст. 83 ЗУ "Про вибори Президента України", перший примірник протоколу окружної виборчої комісії про підсумки голосування в межах територіального виборчого округу, а в разі внесення змін до цього протоколу - і протокол, в якому були допущені неточності (описки чи помилки у цифрах), разом з відповідними протоколами та актами дільничних виборчих комісій, рішеннями, прийнятими на підставі цих актів, та, за наявності, протоколами окружної виборчої комісії про повторний підрахунок голосів виборців на відповідній виборчій дільниці в межах територіального виборчого округу, окремими думками членів окружної виборчої комісії, викладеними у письмовій формі, заявами і скаргами про порушення окружною виборчою комісією порядку встановлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу та рішеннями, прийнятими окружною виборчою комісією за результатами їх розгляду, окружна виборча комісія невідкладно транспортує до Центральної виборчої комісії, другий примірник протоколу зберігається в окружній виборчій комісії, третій - невідкладно вивіщується для загального

ознайомлення у приміщенні окружної виборчої комісії, а решта по одному примірнику видається членам окружної виборчої комісії.

Транспортування зазначених виборчих документів, здійснюється головою окружної виборчої комісії або заступником голови та іншими двома членами цієї комісії, які повинні бути представниками різних кандидатів, під охороною у супроводі поліцейських, а в разі необхідності, за зверненням Центральної виборчої комісії, - співробітників Служби безпеки України. Інші члени дільничної виборчої комісії, кандидати, довірені особи, офіційні спостерігачі за їх бажанням можуть також супроводжувати транспортування таких документів. Супроводження таких документів іншими особами забороняється. Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією.

Обов'язок охорони включає, зокрема:

1) вжиття в межах законодавства заходів щодо недопущення викрадення, знищення чи розпечатування пакетів з виборчими документами (у тому числі пакетів із виборчими бюлетенями), які транспортуються;

2) вжиття в межах законодавства заходів щодо забезпечення транспортування виборчих документів саме до відповідної дільничної, окружної виборчої комісії чи Центральної виборчої комісії, а не інших суб'єктів (наприклад, до органу місцевого самоврядування чи органу державної влади, приміщення місцевої організації партії, за місцем проживання кандидата тощо);

3) вжиття в межах законодавства заходів щодо забезпечення фізичної охорони членів відповідної виборчої комісії, які здійснюють транспортування виборчих документів, від протиправних посягань.

Працівникам поліції категорично заборонено отримувати пакети з виборчими документами від членів виборчої комісії, які здійснюють транспортування виборчих документів, а також супроводжувати членів відповідної виборчої комісії власним автотранспортом.

Про початок транспортування цих документів до відповідної виборчої комісії та про прибуття до відповідної виборчої комісії, а також про виникнення будь-яких позаштатних ситуацій (порушення вимог виборчого законодавства, вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень) під час транспортування виборчих документів **працівник поліції повинен негайно поінформувати чергового або оперативний штаб по органу (підрозділу) Національної поліції.**

Необхідно пам'ятати, що Кримінальним кодексом України встановлено відповідальність (стаття 158) за викрадення чи приховування виборчого протоколу (протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці, протоколу про підсумки голосування у відповідному виборчому окрузі).

У разі виявлення порушень закону "Про вибори Президента України" при транспортуванні виборчих документів, поліцейський повинен повідомити про це оперативного чергового по органу (підрозділу) поліції /оперативний штаб по органу (підрозділу) поліції, вжити заходів щодо припинення правопорушення, забезпечення збереження доказів та

встановлення осіб, які вчинили порушення, а також свідків. При спробі вчинення порушень встановленого порядку транспортування виборчих документів членами виборчої комісії, які здійснюють транспортування виборчих документів, поліцейський, крім того, повинен вказати їм на неприпустимість протиправних дій.

1.3. Взяття приміщень виборчих дільниць під охорону

Відповідно до положень абз. 2 ч. 1 ст. 39 ЗУ "Про вибори Президента України" органи Національної поліції зобов'язані не пізніше як за вісім днів до дня виборів забезпечити цілодобову охорону приміщень окружних виборчих комісій, а також у разі необхідності, за зверненням Центральної виборчої комісії, - органів ведення Державного реєстру виборців.

Враховуючи недостатню чисельність особового складу щодо забезпечення охорони приміщень виборчих дільниць керівникам територіальних органів (підрозділів) поліції, рекомендується заздалегідь узгодити питання з головами окружних виборчих комісій щодо завезення бюлетенів на виборчі дільниці за добу до проведення виборів.

Окружна виборча комісія забезпечує збереження і охорону виборчих бюлетенів, отриманих від Центральної виборчої комісії. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні окружної виборчої комісії в закритому сейфі (металевій шафі), який опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії. Сейф (металева шафа або окрема кімната) постійно (до передачі виборчих бюлетенів дільничним виборчим комісіям) перебуває під охороною поліцейського.

При цьому, необхідно врахувати, що відповідно до ч. 3 ст. 73 ЗУ "Про вибори Президента України" окружна виборча комісія не раніше як за три дні, але не пізніше як за 24 години до дня виборів або дня повторного голосування на своєму засіданні передає всі виборчі бюлетені дільничним виборчим комісіям в упаковці підприємства-виготовлювача.

Члени дільничної виборчої комісії транспортують отримані виборчі бюлетені до приміщення дільничної виборчої комісії у супроводі поліцейського, на якого покладається обов'язок охорони.

Після доставляння на виборчу дільницю бюлетенів, іншої виборчої документації, працівниками поліції забезпечується **цілодобова охорона приміщень комісій, приміщень для голосування.**

Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні дільничної виборчої комісії в закритому сейфі (металевій шафі), який опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії і постійно (до дня голосування) перебуває під охороною поліцейського.

Дільнична виборча комісія не раніше як за сорок п'ять хвилин до початку голосування проводить засідання, на якому відкривається сейф (металева шафа) з виборчими бюлетенями.

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу), або невідповідності підписів чи печатки на ній дільнична виборча комісія негайно повідомляє про це органи Національної поліції та окружну виборчу комісію.

Для забезпечення охорони виборчих дільниць виставляється не менше як парний пост з числа поліцейських, один з яких призначається старшим.

Перед залученням на службу керівники територіальних органів або підрозділів поліції, особисто проводять інструктажі нарядів, при цьому особливу увагу звертають на необхідність дотримання законності, чемного і уважного ставлення до громадян на виборчих дільницях, ставлять конкретні завдання на весь період несення служби та визначають порядок їх виконання, перевіряють готовність особового складу до несення служби, дотримання встановлених правил носіння однострою, зовнішній вигляд, наявність необхідної екіпіровки, знання своїх прав і обов'язків, окремих положень нормативних актів, правил застосування зброї та спеціальних засобів.

Наряди поліції на виборчих дільницях повинні за встановленим графіком, через кожні дві години, повідомляти робочі групи оперативного штабу органу або підрозділу поліції про стан оперативної обстановки на виборчій дільниці.

Під час здійснення охорони поліцейські мають пам'ятати, що на засіданнях виборчої комісії, у тому числі при підрахунку голосів та встановленні результатів голосування, на виборчій дільниці в день виборів чи в день повторного голосування у

приміщенні, де проводиться голосування, мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення відповідної комісії лише:

- члени виборчих комісій вищого рівня;
- кандидати на пост Президента України;
- довірені особи кандидатів на пост Президента України (не більше однієї довіреної особи від одного кандидата);
- офіційні спостерігачі від кандидатів на пост Президента України, партій - суб'єктів виборчого процесу, від громадських організацій (разом не більше ніж по дві особи від одного кандидата на пост Президента України, від партії, від громадської організації);
- офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій, представники засобів масової інформації (не більше двох осіб від одного засобу масової інформації).

Інші особи, можуть бути присутніми на засіданні комісії тільки з дозволу або на запрошення цієї комісії, про що приймається рішення на засіданні комісії. Перебування на виборчій дільниці під час проведення голосування осіб, не зазначених вище, не дозволяється.

Виборча комісія може прийняти мотивоване рішення про позбавлення права присутності на своєму засіданні кандидата на пост Президента України, його довіреної особи, офіційного спостерігача, представника засобів

масової інформації та особи, зазначеної у частині десятій цієї статті, якщо вона неправомірно перешкоджає його проведенню. Таке рішення приймається не менше ніж двома третинами голосів від складу комісії.

Працівники правоохоронних органів можуть здійснювати охорону правопорядку в день голосування та при підрахунку голосів **лише поза межами приміщення для голосування**. У разі виникнення фактів порушень правопорядку голова, заступник голови чи секретар комісії може їх викликати виключно для вчинення дій з відновлення правопорядку і на час, необхідний для таких дій.

1.4. Охорона виборчих дільниць у день голосування

У виборчому процесі особливо відповідальним є день голосування **31 березня 2019 року**.

Голосування проводиться у день виборів та у день повторного голосування з 8 до 20 години. Організація проведення голосування та підтримання належного порядку у приміщенні для голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на дільничну виборчу комісію.

До 07.15 в день виборів 31 березня 2019 року наряд поліції повинен ретельно обстежити територію, прилеглу до будівлі виборчої дільниці, усі приміщення виборчої дільниці, особливо приміщення для голосування, з метою виявлення підозрілих предметів чи речовин. Потім разом з головою комісії необхідно перевірити наявність майна та цілісність опечатаних приміщень і сейфів, де зберігається виборча документація. Про результати обстеження слід негайно доповісти оперативному штабу (з подальшою доповіддю відповідному оперативному штабу ГУНП в області).

Охорона виборчих бюлетенів поліцією закінчується в момент початку засідання дільничної виборчої комісії в день голосування, як це передбачено ч. 4 ст. 75 ЗУ "Про вибори Президента України".

Під час голосування **31 березня 2019 року з 08.00 до 20.00 за київським часом** наряд поліції забезпечує охорону виборчих прав громадян та громадський порядок на території виборчої дільниці (за межами приміщення для голосування). Працівники поліції вживають заходів щодо недопущення або припинення протиправних вчинків, у тому числі керуючись Законом України "Про вибори Президента України". Про всі випадки порушень законності вони негайно доповідають оперативному черговому та оперативному штабу поліції, повідомляють голові виборчої комісії.

Працівникам поліції забороняється втручатися в процес виборів, виконувати будь-які доручення членів виборчої комісії, не пов'язані із забезпеченням охорони прав виборців та громадського порядку, давати консультації та пропагувати свої погляди щодо кандидатів, надавати будь-яку допомогу виборцям у заповненні виборчих бюлетенів, відволікатися та самовільно покидати місце несення служби.

Під час голосування виборців на виборчій дільниці та під час підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці існує імовірність вчинення таких протиправних дій, які мають ознаки правопорушення:

1) здійснення передвиборної агітації, у тому числі шляхом поширення агітаційних матеріалів, у формі закликів голосувати за або не голосувати за певного кандидата чи партію – суб'єкта виборчого процесу (стаття 212-10 Кодексу України про адміністративні правопорушення);

2) голосування виборцем на виборах, у яких він бере участь, більше, ніж один раз (стаття 158-1 Кримінального кодексу України);

3) умисне розголошення таємниці голосування під час проведення виборів, яке виявилось у розголошенні змісту волевиявлення громадянина, який взяв участь у виборах (стаття 159 Кримінального кодексу України);

4) незаконне використання завідомо незаконно виготовлених виборчих бюлетенів або завідомо підроблених виборчих документів (частини 1, 3 статті 158 Кримінального кодексу України);

5) незаконна передача іншій особі виборчого бюлетеня виборцем (частина 4 статті 158 Кримінального кодексу України);

6) викрадення чи приховування виборчого бюлетеня, виборчого протоколу, скриньки з виборчими бюлетенями, незаконне знищення або псування скриньки з бюлетенями (частина 5 статті 158 Кримінального кодексу України);

7) підписання виборчого протоколу до остаточного підрахунку голосів чи встановлення результатів голосування або включення неврахованих виборчих бюлетенів до числа бюлетенів, використаних при голосуванні, або підміна дійсних виборчих бюлетенів з позначками виборців або незаконне внесення до протоколу змін після його заповнення, або викрадення чи приховування виборчого бюлетеня, виборчого протоколу чи скриньки з бюлетенями, вчинене членом виборчої комісії (частина 7 статті 158 Кримінального кодексу України);

8) умисне надання членом виборчої комісії громадянину можливості проголосувати за іншу особу чи проголосувати більше ніж один раз у ході голосування або надання виборчого бюлетеня особі, яка не включена до списку виборців на відповідній виборчій дільниці, або надання виборцю заповненого виборчого бюлетеня (частина 8 статті 158 Кримінального кодексу України);

9) перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена виборчої комісії, або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, поєднані з підкупом, обманом або примушуванням, застосуванням насильства, знищенням або пошкодженням майна чи погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна (частини 1, 2 статті 157 Кримінального кодексу України).

У разі вчинення на виборчій дільниці протиправних дій, у тому числі тих, що можливі не лише під час виборів (хуліганство, крадіжка тощо),

працівники поліції повинні діяти у визначених законодавством межах і реагувати відповідно до вимог Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення та іншими актами законодавства України.

Після встановлення результатів голосування на виборчій дільниці охорона виборчої дільниці триває до повного завершення роботи дільничної виборчої комісії.

1.5. Взаємодія з міжнародними спостерігачами

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій реєструються Центральною виборчою комісією. Пропозиції щодо їх реєстрації подаються до Центральної виборчої комісії не пізніше як за сім днів до дня виборів безпосередньо або через Міністерство закордонних справ України.

Рішення про реєстрацію офіційних спостерігачів від іноземних держав, міжнародних організацій приймається не пізніше як за п'ять днів до дня виборів Центральною виборчою комісією.

Центральна виборча комісія видає офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій посвідчення за встановленою нею формою. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють свої повноваження на території України.

Офіційний спостерігач від іноземної держави, міжнародної організації має право:

- 1) бути присутнім на зустрічах кандидатів на пост Президента України, їх довірених осіб, представників партій, які висунули кандидатів, з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях виборчих комісій;
- 2) знайомитися з матеріалами передвиборної агітації;
- 3) бути присутнім з дотриманням вимог ЗУ "Про вибори Президента України" на засіданнях та перебувати у приміщеннях дільничних та окружних виборчих комісій, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів виборчої комісії, у тому числі під час видачі виборчих бюлетенів виборцям, підрахунку голосів, встановлення підсумків голосування, не заважаючи членам виборчої комісії фізично;
- 4) робити фото-, кінозйомки, аудіо- та відеозаписи не порушуючи при цьому таємниці голосування;
- 5) висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення виборів Президента України та вдосконалення законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з дотриманням вимог законодавства України;
- 6) утворювати разом з іншими спостерігачами від іноземних держав, міжнародних організацій тимчасові групи спостерігачів для координації їх діяльності в межах повноважень, передбачених ЗУ "Про вибори Президента України";

7) отримувати копії протоколів про передачу виборчих бюлетенів, про підрахунок голосів і встановлення підсумків голосування та інших документів у випадках, передбачених ЗУ "Про вибори Президента України".

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій здійснюють спостереження самостійно і незалежно.

Міністерство закордонних справ України, інші органи виконавчої влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування та виборчі комісії повинні сприяти офіційним спостерігачам від іноземних держав, міжнародних організацій у здійсненні ними їх повноважень.

Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій не мають права використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній із спостереженням за ходом виборчого процесу, а також втручатися у роботу виборчих комісій.

При наявності офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій працівникам поліції рекомендується:

- при надходженні від Центральної виборчої комісії, окружних і дільничних виборчих комісій інформації щодо прибуття на відповідну територію офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій керівники органів/підрозділів поліції повинні, у межах своєї компетенції, ужити заходів щодо особистої та майнової безпеки зазначених осіб у місцях їх перебування, тимчасового проживання;

- про прибуття, перебування на території певних районів, у місцях розташування певних виборчих комісій або виборчих дільниць та вибуття іноземного спостерігача, а також про місце його тимчасового проживання слід негайно доповісти черговому по органу/підрозділу поліції;

- у разі надходження до територіального органу/підрозділу звернення офіційного спостерігача від іноземних держав та міжнародних організацій стосовно організації його особистої охорони слід вирішувати такі питання згідно з чинним законодавством України і нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України шляхом укладання відповідних угод з підрозділами поліції охорони;

- працівники поліції, у разі звернення до них офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій, повинні насамперед у коректній формі попросити їх пред'явити посвідчення, що видається Центральною виборчою комісією, та документ, що засвідчує особу;

- при зверненні до працівників поліції офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій, які не повною мірою володіють українською або російською мовами, необхідно, попри це, їх уважно вислухати і спробувати зрозуміти. Якщо поліцейський володіє відповідною іноземною мовою, дати потрібну відповідь цією мовою. В іншому випадку спробувати відповісти українською мовою по можливості просто та ясно;

– у разі порушення іноземним спостерігачем громадського порядку чи правил дорожнього руху необхідно вживати заходів реагування, враховуючи конкретну ситуацію, у межах чинного законодавства України.

За будь-яких умов працівник поліції зобов'язаний поводити себе ввічливо, коректно, не давати приводів для непорозуміння чи навіть провокацій, які абсолютно виключити неможливо.

Категорично забороняється приймати від іноземців подарунки чи сувеніри, брати від них на зберігання чи передавати їм будь-які речі або предмети.

У разі звернення офіційних спостерігачів від іноземних держав та міжнародних організацій із заявою про скоєння кримінального правопорушення слід приймати рішення в порядку, передбаченому Кримінально-процесуального кодексу України, про що невідкладно доповісти ГУНП в області.

1.6. Реалізація виборчих прав працівниками поліції

Працівник поліції, як і кожен дієздатний громадянин України, має невід'ємне право на вільний вибір і підтримку конкретного кандидата, політичної партії або виборчого блоку політичної партії. Це право реалізується через особисте таємне голосування.

Керівники територіальних органів та підрозділів Національної поліції, при складанні розрахунків особового складу, виділеного для забезпечення охорони громадського порядку та безпеки у день виборів, повинні передбачити можливості реалізації їх підлеглими невід'ємних виборчих прав.

2. ОСНОВНІ АЛГОРИТМИ ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ ТА НА ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЯХ

Протягом виборчого процесу, особливо напередодні та в день голосування, не виключене виникнення ситуацій, що перешкоджатимуть діяльності виборчих комісій чи реалізації виборчих прав громадян України, створюватимуть небезпеку життю і здоров'ю їх або інших осіб. Пропонуємо низку найбільш імовірних ситуацій та рекомендовані алгоритм дій поліцейських.

№ з/п	Можливі ситуації	Алгоритм дій поліцейських
1.	Виявлення порушення встановлених законом порядку та строків подання відомостей про виборців або порядку складання списку виборців посадовою особою, на яку законом покладено такий обов'язок (ч. 1 ст. 212 ⁷ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ⁷ КУпАП складають уповноваженні на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
2.	Виявлення порушення встановлених законом порядку та строків надання списку виборців відповідним виборчим комісіям, надання недостовірного списку виборців посадовою особою, на яку законом покладено такий обов'язок (ч. 2 ст. 212 ⁷ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ⁷ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
3.	Виявлення порушення права громадянина на ознайомлення в установленому законом порядку зі списком виборців (ст. 212 ⁸ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ⁸ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
4.	Виявлення відмови у видачі громадянину копії мотивованого рішення про відхилення його скарги (заяви) про внесення змін до списку виборців або порушення строків видачі копії такого рішення (ст. 212 ⁸ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ⁸ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
5.	Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої у передвиборній агітації заборонена законом, проведення передвиборної агітації поза строками, встановленими законом (у тому числі в день виборів) чи в місцях, заборонених законом, здійснення передвиборної агітації у формах і засобами, що суперечать Конституції або законам України, або інше порушення встановлених законом обмежень щодо ведення передвиборної агітації, крім випадків, передбачених ст.ст. 212 ⁹ , 212 ¹³ та 212 ¹⁴ (ст. 212 ¹⁰ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁰ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).

6.	Під час виборчого процесу виявлені публічні заклики до бойкотування виборів Президента України або поширення іншим способом неправдивих відомостей про кандидата (ст. 212 ¹⁰ КУпАП "Порушення обмежень щодо ведення передвиборної агітації, агітація в день проведення референдуму").	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ґрунтуючись на ст. 32 ЗУ "Про Національну поліцію" перевіряти у громадян при підозрі у вчиненні правопорушень документи, що посвідчують їх особу, встановити особу, яка здійснює зазначені дії. 2. У разі відсутності документів, що посвідчують особу, негайно доповісти оперативному черговому. 3. Вилучити поширювані матеріали, які містять завідомо неправдиві відомості про кандидата (ст. 265 КУпАП "Вилучення речей і документів"). 4. Самостійно скласти протокол про адміністративне правопорушення або викликати групу документування. 5. Подати керівництву рапорт про свої дії.
7.	Виявлено порушення встановленого законом права кандидатів, політичних партій, виборчих блоків політичних партій на використання на рівних умовах будинків (приміщень) для проведення передвиборного публічного заходу чи передвиборної агітації (ст. 212 ¹² КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹² КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
8.	Наявність випадків виготовлення або замовлення виготовлення під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно (ч. 1 ст. 212 ¹³ КУпАП).	Відповідно до вимог пункту 1 частини першої ст. 255 КУпАП, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹³ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
9.	Наявність випадків розповсюдження (рознесення, вивішування, роздавання) під час виборчого процесу друкованих матеріалів передвиборної агітації, які не містять відомостей про установу, що здійснила друк, їх тираж, інформацію про осіб, відповідальних за випуск, або у яких така інформація означена неправильно чи неповно, а так само організація такого розповсюдження (ч. 2 ст. 212 ¹³ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹³ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
10.	Виявлення порушення громадянином встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи політичної реклами або розміщення їх у заборонених законом місцях (ч. 1 ст. 212 ¹⁴ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП, протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁴ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).

11.	Виявлення порушення підприємствами-розповсюджувачами реклами встановленого законом порядку розміщення агітаційних матеріалів чи матеріалів політичної реклами (ч. 2 ст. 212 ¹⁴ КУпАП)	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁴ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
12.	Відмова у звільненні члена виборчої комісії від виконання виробничих чи службових обов'язків за основним місцем роботи на час виконання ним повноважень члена виборчої комісії (ч. 1 ст. 212 ¹⁹ КУпАП)	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁴ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
13.	Звільнення члена виборчої комісії з роботи або переведення його на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків у виборчій комісії (ч. 2 ст. 212 ¹⁹ КУпАП)	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁴ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
14.	Виявлення порушення виборчою комісією чи засобом масової інформації встановленого законом порядку опублікування документів та іншої інформації, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів (ст. 212 ²⁰ КУпАП).	Відповідно до вимог п. 1 ч. 1 ст. 255 КУпАП протокол про адміністративні правопорушення за ст. 212 ¹⁴ КУпАП складають уповноважені на те посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції).
15.	Наявне перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена виборчої комісії або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, поєднані з підкупом, обманом або примушуванням (ст. 157 КК України).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Про виявлену або отриману інформацію доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу. 2. Встановити очевидців і відібрати їх пояснення. 3. Повідомити голову ДВК. 4. Скласти рапорт про виявлення правопорушення і передати зібрані матеріали керівництву підрозділу поліції.
16.	Виявлення незаконного виготовлення або зберігання чи використання завідомо незаконно виготовлених виборчих бюлетенів (ч. 1 ст. 158 КК України).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу. 2. Забезпечити охорону місця виготовлення або зберігання незаконно виготовлених виборчих бюлетенів. 3. Затримати особу, що підозрюється у виготовленні, зберіганні чи використанні виборчих бюлетенів. 4. За наявності свідків події встановити їх особи. 5. Після прибуття слідчо-оперативної групи доповісти старшому про обставини події та далі діяти за його вказівками.
17.	Підробка або незаконне виготовлення, використання або зберігання незаконно виготовлених чи підроблених виборчих документів тощо (ч. 2, 3 ст. 158 КК України).	<p>У разі запрошення головою, заступником чи секретарем дільничної виборчої комісії до приміщення для голосування і підтвердження зазначеного слід:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. негайно доповісти оперативному

		<p>черговому, черговому оперативного штабу.</p> <p>2. До прибуття слідчо-оперативної групи встановити очевидців, зібрати пояснення.</p> <p>3. З метою вилучення підробленого документа слідчо-оперативною групою необхідно забезпечити його зберігання до прибуття групи.</p>
18.	<p>Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені повторно чи за попередньою змовою групою осіб, членом виборчої комісії чи комісії з референдуму, службовою особою з використанням службового становища, кандидатом на виборах, представником чи уповноваженою особою політичної партії, місцевої організації політичної партії, довіреною особою кандидата на виборах або офіційним спостерігачем, або у разі якщо такі дії призвели до неможливості встановлення підсумків голосування на виборчій дільниці, у відповідному виборчому окрузі чи до визнання голосування на виборчій дільниці недійсним (ч. 4 ст. 158 КК України).</p>	<p>1. Звернути увагу присутніх на факт передачі бюлетеня іншій особі.</p> <p>2. Проінформувати голову комісії про виявлене порушення.</p> <p>3. Встановити особи порушників та свідків події.</p> <p>4. Доповісти оперативному черговому та діяти за його вказівками.</p>
19.	<p>Зафіксовано умисне порушення таємниці голосування під час проведення виборів, що виявилось у розголошенні змісту волевиявлення громадянина, який взяв участь у виборах, вчинене членом виборчої комісії чи іншою службовою особою з використанням свого службового становища (ст. 159 КК України).</p>	<p>Негайно доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу, повідомити голову виборчої комісії.</p>
20.	<p>Автомобіль, який перевозив бюлетені до (або з) з виборчої дільниці, потрапив у дорожньо-транспортну пригоду.</p>	<p>1. Негайно доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу.</p> <p>2. Якщо є потерпілі, надати першу медичну допомогу та викликати швидку медичну допомогу.</p> <p>3. Забезпечити охорону виборчих бюлетенів та місця події до прибуття слідчо-оперативної групи.</p> <p>4. До прибуття слідчо-оперативної групи перевірити особи водіїв, затримати автотранспорт, що має відношення до ДТП.</p> <p>5. Установити учасників і очевидців події, уточнити обставини ДТП.</p> <p>6. Організувати доставку бюлетенів на потрібну виборчу дільницю (або до відповідної виборчої комісії).</p>

21.	Виявлено пошкодження печаток, дверей, ґрат кімнати, де знаходяться виборчі бюлетені.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негайно доповісти черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову ДВК. 2. До прибуття слідчо-оперативної групи забезпечити охорону місця події. 3. Всі подальші слідчі дії здійснювати тільки за умови присутності членів виборчої комісії.
22.	На виборчій дільниці зафіксовано публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у зв'язку з виконанням ним службових обов'язків або поширення вочевидь неправдивих відомостей з метою провокації непокори законній вимозі працівника поліції, причому ці дії ведуть до порушення прав громадян та правопорядку.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негайно доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу. 2. Роз'яснити порушникам та усім присутнім, що за ці дії передбачено відповідальність згідно зі ст. 185⁷ КУпАП "Публічні заклики до невиконання вимог поліцейського чи посадової особи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України". 3. Зібрати доступні дані, а після прибуття групи документування сприяти її роботі. 4. Подати керівництву рапорт про свої дії.
23.	У приміщенні виборчої дільниці під час голосування виявлено підозрілу валізу.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негайно доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії. 2. Обговорити місце знаходження підозрілого предмета. 3. Невідкладно вжити заходів щодо безпечної евакуації усіх громадян, але не допускати паніки. 4. Забезпечити охорону виборчих бюлетенів. 5. Ужити доцільних заходів щодо встановлення і затримання підозрілих осіб. 6. Після усунення небезпеки повідомили голову дільничної виборчої комісії про можливість продовження роботи.
24.	Під час виборів по спецлінії "102" надійшло повідомлення, що на виборчій дільниці закладено вибуховий пристрій.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Черговий негайно доповідає керівництву, оперативному штабу, повідомляє наряд поліції, що охороняє виборчу дільницю, та голову відповідної дільничної виборчої комісії про одержане повідомлення. 2. За узгодженою з головою комісії вказівкою керівництва територіального органу/підрозділу поліції, наряд поліції здійснює безпечну евакуацію громадян, не допускаючи паніки. При цьому слід точно виконувати положення ч. 3 ст. 75 Закону України "Про вибори Президента

		<p>України", якою організація проведення голосування та підтримання належного порядку у приміщенні для голосування, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на дільничну виборчу комісію.</p> <p>3. При виявленні предметів або речовин, які викликають підозру, поліцейський повинен негайно доповісти оперативному черговому. До прибуття працівників вибухово-технічної служби встановити кордони небезпечної зони, огородити її та обмежити доступ до неї.</p> <p>4. Організувати відключення побутових та виробничих комунікацій (газ, вода і т. ін.) у приміщеннях виборчої дільниці для голосування.</p> <p>5. Забезпечити охорону бюлетенів.</p> <p>6. Після прибуття працівників вибухово-технічної служби інформувати старшого про місце знаходження підозрілого предмета (предметів).</p> <p>7. Після усунення небезпеки повідомити голову дільничної виборчої комісії про можливість продовження роботи.</p>
25.	В день виборів у приміщенні, де знаходиться виборча дільниця, знайдено речовину невідомого походження.	<p>1. Ужити заходів щодо недопущення подальшого контакту присутніх з підозрілою речовиною.</p> <p>2. Негайно доповісти оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії.</p> <p>3. Забезпечити охорону виборчих бюлетенів.</p> <p>4. Обгородити місце знаходження речовини невідомого походження, обмежити доступ громадян до неї. Пам'ятати, що безпосередній огляд та вилучення підозрілої речовини проводиться працівниками Державної служби України з надзвичайних ситуацій, яку викликає оперативний черговий.</p>
26.	Під час голосування на виборчій дільниці працівники поліції виявили у приміщенні пожежу чи аварію.	<p>1. Негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій ділянці, оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії.</p> <p>2. Викликати працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій та швидку медичну допомогу.</p> <p>3. Надати першу медичну допомогу постраждалим.</p>

		<p>4. Суворо дотримуватися заходів особистої безпеки.</p> <p>5. Організувати охорону виборчих бюлетенів.</p> <p>6. Надати допомогу нарядам Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які прибули на місце події.</p> <p>7. При підозрі, що був підпал, організувати охорону слідів можливого кримінального правопорушення.</p> <p>8. Фіксувати все, що стосується події.</p> <p>9. Нарядами поліції, що прибули на місце події, ужити заходів з розшуку та затримання правопорушників.</p>
27.	Під час проведення голосування громадянин намагається здійснити акт самоспалення чи іншу спробу суїциду.	<p>1. Ужити відповідних заходів щодо припинення спроби суїциду, надати громадянину долікарську допомогу.</p> <p>2. Викликати автомобіль швидкої медичної допомоги, за необхідності – Державну службу України з надзвичайних ситуацій.</p> <p>3. Негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій дільниці, оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії.</p> <p>4. До прибуття слідчо-оперативної групи обмежити доступ інших громадян до місця події.</p> <p>5. Виявити коло осіб, які, можливо, причетні до спроби суїциду.</p> <p>6. Здійснити заходи щодо заборони паркування транспорту поблизу місця події.</p>
28.	Під час проведення голосування на виборчій дільниці працівниками поліції виявлено різке погіршення стану здоров'я громадянина, травмування громадянина, епілептичний напад, летальний випадок тощо.	<p>1. Негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій дільниці, оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії.</p> <p>2. Надати громадянину першу медичну допомогу, викликати автомобіль швидкої медичної допомоги.</p> <p>4. До прибуття слідчо-оперативної групи обмежити доступ інших громадян до місця події.</p> <p>5. Здійснити заходи щодо заборони паркування транспорту поблизу місця події.</p>
29.	Під час голосування чи підтвердження підсумків голосування на виборчій дільниці вимкнулось електропостачання.	<p>1. Негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій дільниці, оперативному черговому, черговому оперативного штабу.</p> <p>2. Ввести в дію безпечне джерело освітлення (особистий ліхтарик тощо).</p> <p>3. Забезпечити охорону приміщення для</p>

		голосування чи кімнати, де працює дільнична виборча комісія, а також збереження виборчих бюлетенів. 4. Ужити заходів щодо недопущення протиправних дій та провокацій.
30.	Група громадян, застосовуючи силу (можливо – зброю), намагається увірватися до виборчої дільниці.	1. негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій дільниці, оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову виборчої комісії. 2. Викликати резерв. 3. Застосовуючи спеціальні засоби (згідно з Законом України "Про Національну поліцію"), стати на перешкоді намаганням увірватися до приміщення, де працює виборча комісія чи знаходяться виборчі бюлетені. 4. З допомогою резерву, який прибув, відсікати натовп від входів до дільниці та відновити її охорону. 5. Силами резерву блокувати організаторів і активних учасників порушення громадського порядку, придушуючи їх опір. 6. Надавати допомогу постраждалим (у випадку їх наявності). 7. Доповідати про зміни оперативної обстановки черговому.
31	Група людей намагається проникнути до приміщення виборчої дільниці після її закриття, щоб вплинути на процес або результат підрахунків голосів.	1. негайно доповісти про ситуацію, що склалася на виборчій дільниці, оперативному черговому, черговому оперативному штабу та повідомити голову виборчої комісії. 2. Роз'яснити громадянам, що вони здійснюють правопорушення (ст. 157 КК України "Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача"). 3. У випадку непокори і продовження спроб проникнення з застосуванням сили викликати резерв. 4. Застосовуючи спеціальні засоби, стати на перешкоді намаганням проникнути до приміщення, де працює комісія чи знаходяться бюлетені. 5. За допомоги резерву, який прибув, відсікати натовп від входів до дільниці та відновити її охорону. 6. Силами резерву блокувати організаторів і активних учасників порушення громадського порядку, подавляючи їх опір.

32	Група громадян заблокувала під'їзний шлях до виборчої дільниці, не даючи можливості транспортувати бюлетені після підведення підсумків голосування.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негайно доповісти про ситуацію, що склалася, оперативному черговому, черговому оперативного штабу та повідомити голову дільничної виборчої комісії. 2. Забезпечити охорону виборчих бюлетенів, іншої виборчої документації. 3. Попередити учасників про недопущення порушень норм Закону України "Про вибори Президента України" та про відповідальність, яка настає в разі їх порушення. 4. Група документування, яка прибула до дільниці, фіксує дії та дані про учасників акції. 5. У разі продовження порушень діяти згідно з командою керівництва.
33.	Під час охорони виборчої дільниці до працівників поліції звернувся громадянин з повідомленням про вчинення правопорушення десь в іншому місці.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Не припиняти охорони виборчої дільниці. 2. Установити: <ul style="list-style-type: none"> - дані особи, від якої отримано інформацію; - час, місце, спосіб та всі інші відомості щодо можливого правопорушення; - кількість осіб, які, можливо, скоїли це правопорушення, та відомості про них. 3. Негайно доповісти всю інформацію оперативному черговому, черговому оперативного штабу. 4. Якщо дозволять обставини та за умови виконання п. 1 з дотриманням заходів особистої безпеки затримати правопорушника (-ів) по "гарячих слідах".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984, додаток до № 51. – Ст.1122 (з наступними змінами та доповненнями).
3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України від 09.10.2015 - 2015 р., / № 40-41 /, стор. 1970, стаття 379.
4. Про вибори Президента України : Закон України від 05.03.1999 № 474 // Відомості Верховної Ради від 09.04.1999. — 1999 р., / № 14, / стаття 81.
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України 28.07.2017 № 650 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>.
6. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС від 06.11.2015 №1376 // Офіційний вісник України від 22.12.2015 - 2015 р., № 99, стор. 201, стаття 3405, код акту 79798/2015.
7. Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : Наказ МВС України від 23.05.2017 № 440 // Офіційний вісник України. від 18.07.2017. — 2017 р., № 56, стор. 19, стаття 1656, код акта 86479/2017.

Навчальне видання

Голобородько Денис Віталійович
Рижкова Світлана Анатоліївна

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ОРГАНАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Методичні рекомендації

Видання друкується в авторській редакції

Підп. до друку 19.12.19. Формат 60x84 ¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. друк. арк. 2,12. Тираж 50 пр. Зам. № 1219-04/2.

Виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі СПД Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 2
+38 (099) 7805049; +38 (067) 2100256
www.impact.dp.ua e-mail: impact.dnepr@gmail.com

